

magazine

→ Tijdschrift voor de Jeugdzorg

LEF

Zorgvernieuwer Teun Toebes:

“Laten we niet alleen luisteren, zonder oordeel,
maar vooral ook anders dóen”

- NEN7510
- Bewustwordingstraining informatiebeveiliging

GRIP OP INFORMATIE- BEVEILIGING

Voor jeugdzorgmedewerkers is de veiligheid van kinderen de grootste zorg. Hierbij is het veilig houden van informatie cruciaal, zowel voor de veiligheid van het kind als voor de eigen veiligheid. Jeugdzorgorganisaties zijn daarom verantwoordelijk voor het trainen van hun medewerkers op het gebied van informatiebeveiliging.

Tijdens de fysieke training van Onyx Cybersecurity bij u op locatie worden medewerkers "cyber-bewust" gemaakt. Door de afwisseling van interactieve theorie en praktijk kunnen we een gedragsverandering realiseren. De medewerkers ervaren zelf hoe een hacker te werk gaat door middel van een leuk spel. De insteek van de training is zeker niet technisch en er wordt steeds een koppeling gemaakt met de werkvloer. De ervaringen zijn tot nu toe zeer positief, referenties van collega's zijn op te vragen!

Deze training is voor 4 punten door het SKJ geaccrediteerd.

LEF

Een woord dat groot en stoer klinkt, maar dat in ons werk dagelijks zichtbaar is in kleine, maar krachtige daden. In de jeugdzorg staan onze 30.000 professionals steeds weer voor complexe keuzes en uitdagingen die om moed en durf vragen om het verschil te maken. Het vraagt lef om écht naar jongeren en gezinnen te luisteren, hun verhalen te horen en – soms buiten de gebaande paden, – aan oplossingen te werken. Tijdens mijn eerste maanden in de jeugdzorg heb ik veel collega's gesproken die er elke dag weer op uit trekken om onze jeugd een kans te geven op een liefdevol, gezond en krachtig leven.

Lef gaat dus meestal niet over groots handelen of grensverleggende projecten; het gaat om de moed om kwetsbaar en bescheiden te zijn, zowel als professional en als organisatie. Lef betekent erkennen dat we niet altijd alle antwoorden hebben, maar toch blijven zoeken, samen met jongeren, gezinnen en collega's. Juist in een tijd waarin de maatschappij steeds hogere en niet altijd realistische eisen stelt, en er soms weinig ruimte is voor fouten, blijft het belangrijk dat we durven vernieuwen en blijven leren. Dat we ons onverminderd inzetten voor

wat goed is voor de jongeren die onze hulp zo hard nodig hebben. Dat is de kracht van onze sector.

In dit magazine vindt u inspirerende verhalen van binnen én buiten onze sector die de kracht van lef belichamen. Van innovatieve initiatieven tot persoonlijke ervaringen die laten zien hoe durf een verschil kan maken in de levens van jongeren. Het zijn verhalen van mensen die niet wegstijven voor problemen, maar die de uitdaging aangaan.

Het woord 'lef' stamt, niet toevallig, af van het Jiddische woord voor 'hart'. Het werk dat wij doen vraagt om een groot en een warm hart. In ons werk zijn moed en empathie belangrijke waarden om het verschil te kunnen maken. Ik hoop dat deze editie u niet alleen inspireert, maar ook aanmoedigt om het lef te tonen dat nodig is om jeugdzorg beter, liefdevoller en effectiever te maken. Samen kunnen we bouwen aan een toekomst waarin elke jongere de steun en zorg krijgt die hij of zij verdient.

Leon Noorlander
directeur Jeugdzorg Nederland ◉

Juridische ondersteuning voor professionals jeugddomein

Voor de verbinding recht & praktijk

Met hart voor de jeugd
& oog voor het gezin

Vragen over onze ondersteuning?

☎ 085 04 78 11

✉ info@enjeugd.nl

🌐 www.enjeugd.nl

ETESIAN IT CONSULTING B.V.

EXPERTS IN IT-OPLOSSINGEN VOOR DE ZORG

Lopen jullie tegen grote IT-uitdagingen aan binnen jullie zorginstelling? **Etesian ontzorgt.**

Zo hebben jullie meer tijd, aandacht en geld voor het verlenen van goede zorg. En implementeren wij oplossingen die jullie werk makkelijker maakt.

Etesian
„A fresh wind in IT“

Wat we doen:

- Wij maken koppelingen tussen cliënt-registratiesystemen zoals **WIJZ**, **Vecozo** en de **Verwijsindex**.
- We **automatiseren je zorgprocessen** zodat jij tijd overhoudt om te doen waar je echt goed in bent.
- Om de **volledige processen**, en de daarbij horende statussen, **inzichtelijk te maken** met behulp van rapporten en dashboards, verrijken wij de data uit **WIJZ** met andere systemen die van belang zijn binnen de GI's.
- We bouwen **templates voor documenten met Exari** op maat en in je eigen huisstijl.
- Samen met een GI hebben we een unieke **Topdesk-plugin** gemaakt waardoor complete workflows met **gegevens uit WIJZ opgestart** worden. Zo werk je snel en efficiënt.

Laat je omverblazen door onze IT-specialisten

Wil je weten hoe wij ervoor zorgen dat jij als zorgprofessional meer tijd, geld en aandacht overhoudt?

Scan dan de QR-code of mail naar commercie@etesian.nl

Colofon

JN Magazine

Jaargang 3, nummer 2

JN Magazine is een uitgave van Jeugdzorg Nederland.

Jeugdzorg Nederland is de branchevereniging voor organisaties die jeugdhulp, jeugdbescherming en/of jeugdreclassering bieden.

Contact

Jeugdzorg Nederland

Postadres

Jeugdzorg Nederland
Postbus 85011
3508 AA Utrecht

Bezoekadres

Jeugdzorg Nederland
Churchilllaan 11 - 6e etage
3527 GV Utrecht

Coördinatie en redactie

Vrhl Content en Creatie www.vrhl.nl (in opdracht van Elma Media B.V.), in samenwerking met Jeugdzorg Nederland.
Carola Bodenstaff, Florian Bootsman, Bram Inklaar, José Snoek-Charmant.

Beeldmateriaal en fotografie

Stefan Koops (via de Beeldredacteur), Margo Remie en Pim Evers

Aan dit nummer werkten mee

Eddy de Bruin | Marc Dullaert | Esther Daniëls | Lisette Fleur | Gerda Huijbregts | Hedy Jak | Marloes van Kessel - de Valk | Myra Langenberg | Myrthe Lenselink | Moraya Lopez | Janneke Majoor | Leon Noorlander | Martijn van Noppen | Lian Smits | Siska Stienstra | Mirjam Streefkerk | Teun Toebes | Benito Walker | Mariëlle Wijma.

Druk/Sales/Verspreiding
Art Direction/ Grafische vormgeving
Elma Media B.V.
www.elma.nl

Oplage

1.000 exemplaren

Versijning

November 2024

Copyright ©2024

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, overgenomen of openbaar gemaakt, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever is niet aansprakelijk voor enig handelen op grond van de in dit blad gegeven adviezen en/of gedane mededelingen.

Inhoud

In gesprek

Ervaringsdeskundigen Moraya Lopez en Benito Walker over lef tonen in de sector.

12

Blik van buiten

Kinderen een stem geven, dat is de rode draad in het werk van Marc Dullaert, oud Kinderombudsman en voorzitter van het Kinderrechtencollectief.

22

Werkgevers

Grip op de cao: starterstraining verbindt en verheldert.

26

Achtergrond

Ethicus Myrthe Lenselink over tekorten in de zorg: "Voer met elkaar gesprekken over lastige dilemma's."

29

Wat nog meer...

03 Voorwoord

06 Thema

Interview met zorgvernieuwer Teun Toebes.

10 Nieuws

Vanuit de vereniging.

16 Bijgebleven

Psychologen in de jeugdzorg Marloes van Kessel - de Valk en Janneke Majoor reflecteren op een complexe jeugdzorgcasus waarin risicobeheersing vooruitgang belemmert.

19 Column

Met lef het verschil maken, door Eddy de Bruin.

32 Informatiebeveiliging

Cybersecurity: geen overbodige luxe. Top 10 basismaatregelen.

34 Sterk geluid

Gerda Huijbregts neemt na 25 jaar afscheid als bestuurder van Combinatie Jeugdzorg.

36 Vooruit

Kunst in de jeugdzorg: "Het geeft hun eigenwaarde en zelfvertrouwen een boost."

Wat voor samenleving willen we zijn?

Teun Toebes zet zich onvermoeibaar in voor meer menselijkheid

Teun Toebes (25) kreeg internationale bekendheid toen hij in 2019 op een gesloten afdeling van een verpleeghuis ging wonen. Van zijn medebewoners leerde hij veel over het leven met dementie en ook over de sociale pijn die daarmee gepaard gaat. Vanuit die persoonlijke ervaring groeide hij uit tot een pleitbezorger voor veranderingen in de zorg.

Inmiddels reist Teun als zorger en humanitair activist de hele wereld over om aandacht te vragen voor maatschappelijke vernieuwing en een brede cultuurverandering. Zijn beide boeken en ook de aangrijpende documentaire 'Human Forever' vonden hun weg naar een breed publiek en inspireerden velen; van beleidsmakers tot zorgprofessionals, van jong tot oud, en in alle lagen van de samenleving.

Kritisch op het systeem, liefdevol naar elkaar

"Het is belangrijk dat we ons realiseren dat de veranderingen waar de jeugdzorg voor staat, ontzettend veel parallellen hebben met de zorg voor mensen met dementie, de gehandicaptenzorg of de GGZ. Decennia geleden hebben we een systeem in het leven geroepen van instellingsterreinen voor verschillende 'doelgroepen'. Daarmee hebben we alle kwetsbaarheid die voorkomt in het leven, weggewerkt achter muren en hekken. Mensen die voor een groot deel van de samenleving al onzichtbaar zijn, maken wij zo nog onzichtbaarder. Ik weet dat dit systeem is ontstaan vanuit de allerbeste intenties, gericht op 'zorgen voor' en 'beschermen van'. Maar alleen goede intenties zijn niet voldoende voor jongeren in de

jeugdzorg, of voor mensen met dementie. Wat we doen, is niet altijd juist. We moeten dus kritisch zijn op het systeem, maar liefdevol naar elkaar. We hebben elkaar nodig om een nieuwe visie op zorg en leven te vormen, en breder nog: op de samenleving die we willen zijn. Laten we daarover in gesprek gaan met elkaar, steeds opnieuw, door te luisteren naar de stemmen die lange tijd niet gehoord zijn."

'We hebben alle kwetsbaarheid die voorkomt in het leven, weggewerkt achter muren en hekken'

Sociale pijn

"Ik heb 3,5 jaar op de gesloten afdeling van een verpleeghuis gewoond. Wat mijn huisgenoten mij hebben laten doorvoelen, is dat dementie heel ontwrichtend kan zijn. En dat zij ook veel sociale pijn ervaren die niets met de aandoening zelf te maken heeft. Sociale uitsluiting, niet meer voor vol aangezien worden, alleen nog gezien worden als onderdeel van een doelgroep: die pijn komt voort uit onze omgang met hen, als samenleving. We reduceren mensen tot hun aandoening, en dat zie je breed terug in de zorg. Dat besef is enerzijds heel pijnlijk, maar anderzijds haal ik er veel hoop uit. Ons eigen beeld, onze eigen blik kunnen we veranderen. Dat is de kern voor een andere visie. We zijn zelf de sleutel tot een samenleving waarin mensen volwaardig kunnen meedoen."

Geen leven zonder risico's

"In ons huidige zorgsysteem wordt in doelgroepen gedacht. We bepalen de zorg vanuit onze aannames over wat zij – 'de' ouderen met dementie, 'de' jongeren in de jeugdzorg – nodig hebben. Ik geloof dat die rol veel meer faciliterend moet zijn: wat kunnen wij bijdragen aan jouw kwaliteit van leven? Dat betekent ook dat er

meer balans moet komen tussen individuele vrijheid en collectieve veiligheid. De zorg is nu vooral gericht op controle en risicovermijding. Maar als wij het dagelijkse leven van mensen blijven baseren op 'wat als' en 'ja, maar', dan blijft er geen leven meer over. Risico's, kwetsbaarheid en ziekte horen nu eenmaal bij het leven; die acceptatie mis ik. Het gesprek daarover gaat altijd samen met ethische vragen. Mogen mensen 'fouten' maken? Mogen zij zich verslikken als gevolg van minder medicalisering? Mogen zij roken op hun eigen kamer, of twee flessen cola drinken als 'wij' weten dat het niet goed voor hen is? Dat zijn vragen die we in een 'gewoon' leven bestempelen als vallen en opstaan, maar die we in de zorg ineens voor anderen gaan bepalen. Die spanning tussen instituut en individu, daarin moeten we andere keuzes maken met elkaar. Dat is niet alleen een verantwoordelijkheid van zorgverleners, maar juist ook van gemeenten en bestuurders."

Uitingen van macht

"De zorg heeft veel macht. Dat is niet altijd fout, maar het is wel goed om je er meer bewust van te zijn. Toen ik in het verpleeghuis woonde, hoorde ik bijvoorbeeld de hele dag sleutelbossen. Daar had ik in mijn werk als verpleegkundige nooit bij stilgestaan, maar ik zou het nu zien als een teken van macht. Jij hebt die sleutel, ik niet, dus jij bepaalt welke deuren voor mij open gaan of dicht blijven. Vanuit een privilege lijken dit 'kleine' dingen, maar ze staan de gelijkwaardigheid enorm in de weg. Bewoners drinken filterkoffie, de zorgverleners een cappuccino uit het koffieapparaat. Zij gebruiken een andere wc, dragen een toegangspasje aan hun broek, nemen een koekje uit een andere trommel. Dat soort institutionele uitingen vallen je pas op als je naast bewoners gaat zitten en kijkt, ruikt, proeft en luistert; dan word je je bewust van al die grote en kleine uitingen van macht waarmee mensen die zorg ontvangen tot 'de ander' worden gemaakt. We creëren hiermee afstand, terwijl juist nabijheid ons verbindt."

Verandering van omgeving én cultuur

"Die bewustwording is ook belangrijk voor de leefomgeving binnen de institutionele setting. Veel geld in de zorg gaat nu naar de eenheidsworst van de inrichting. Overal kom je hetzelfde type meubels tegen, dezelfde hoog-laagbedden en dezelfde handdoeken met het label van de wasserij. Dat maakt van een omgeving,

die het gevoel zou moeten hebben van een thuis, een instituut. En dat is jammer, want juist met meer huiselijkheid kunnen we het verschil maken tussen jezelf voelen of 'de ander'. Tussen gezien worden als patiënt/bewoner/cliënt of gewoon als mens. Een verandering van omgeving alleen is niet genoeg; het allerbelangrijkste is dat we ook onze cultuur veranderen. Neem de trend van kleinschalig wonen, waarbij overal in de zorg grootschalige afdelingen werden verbouwd tot kleinschalige woningen met een eigen tafel en een eigen keuken. Maar wat zag ik gebeuren? De was werd nog steeds in roestvrijstalen karren door de woonkamer gereden, de vloer geboend door een facilitair bedrijf en de tuin onderhouden door dezelfde hovenier. De cultuur bleef even institutioneel als daarvoor. Bij zulke organisatorische keuzes moeten we ons afvragen: dragen zij bij aan de kwaliteit van leven of niet? Heel vaak is het antwoord: nee. De oplossing is dan dus niet gelegen in meer geld voor de zorg, maar in een andere besteding van de middelen die we hebben. Die keuzes maken we zelf, daar hebben organisaties zelf invloed op."

Luisteren naar ongehoorde stemmen

"Zo'n cultuurverandering kunnen we alleen realiseren door niet meer te praten over, maar mét mensen die zorg ontvangen. Ik heb dan ook veel respect voor de jongeren in de jeugdzorg die zich steeds meer laten horen. En die daarmee een nieuwe, ongehoorde en onmisbare stem toevoegen aan het maatschappelijke debat. De zorg is lange tijd geneigd geweest om problemen binnen de sector te bespreken en ook binnen die marge een oplossing te vinden. Dat dit debat nu naar de samenleving wordt gebracht, is een goede zaak. De stem van deze jongeren vertelt ons dat we van de gesloten jeugdzorg af moeten, zoals ik ook voor meer openheid pleit voor mensen met dementie. Soms is een bepaalde vorm van bescherming en geborgenheid misschien nodig, maar nu gebeurt het dat we mensen zoals jij en ik opsluiten op basis van uitzonderingen en incidenten. En vaak in omgevingen die allesbehalve die nodige nabijheid uitstralen. Laten we daarom niet alleen luisteren, zonder oordeel, maar vooral ook anders dóen. Alleen dan nemen we mensen serieus."

Lef of laf?

"Het thema van deze uitgave is 'lef', maar dat is een woord dat ik zelf nooit zal gebruiken. Woorden als leiderschap en lef horen voor mij bij een soort zelfverklaard heldensyndroom. De zorgverlener als held, de mantelzorger als overbelast, de patiënt als gevaarlijk: dat zijn allemaal dominante narratieven waarmee we het bestaande, ongelijkwaardige systeem in stand houden. Veranderen vraagt geen lef. Veranderen vraagt vasthouden aan een visie op het moment dat het moeilijk wordt, en accepteren dat risico's bij het leven horen. Het allermakkelijkste is: de deuren opendoen. Het moeilijkste is om als brede sector voor die visie te blijven staan als er een incident gebeurt. Dan wordt al snel de schuldvraag opgeworpen, en zijn we geneigd terug te reiken naar de oude manier van doen, omdat het zo comfortabel is. Dat is pas laf, als je dan toch in dat soort woorden wilt blijven. De urgentie van deze maatschappelijke verandering is zo groot, dat andere keuzes onontkoombaar zijn. Het is belangrijk om elkaar te laten voelen dat we daarin niet alleen staan."

Bondgenoot in de beweging

"De vraag: 'Maar vertel ons dan, Teun: wat moeten we anders doen?' is de meest gestelde in de afgelopen jaren. Maar het is geen kwestie van een puntenlijstje of een 'moertje' waaraan je kunt draaien. Het gaat om een breed gedragen gesprek over wat we verstaan onder goede zorg en een betekenisvol leven. In de documentaire 'Human Forever' ga ik samen met filmmaker Jonathan de Jong wereldwijd op zoek naar voorbeelden daarvan. Onze film is met meer dan 75.000 bezoekers de best bekeken maatschappelijk documentaire ooit in de Nederlandse bioscopen. Hij is in première gegaan op een G20 conferentie en daarna ook verspreid over diverse Nederlandse ministeries. Ik ben dankbaar dat ik deze boodschap mag brengen en dat hij wordt omarmd, zowel door beleidsmakers op wereldniveau als door mensen in de samenleving. Of je het nu wilt of niet, iedereen komt ooit in contact met een moment dat er zorg nodig is. Deze verandering raakt ons dus allemaal, en het stemt me ontzettend hoopvol dat zoveel mensen bondgenoot zijn in de beweging."

Nog meer inspiratie? Volg Teun op LinkedIn of Instagram via @teuntoebes.

Congres LEF!

Dinsdag 1 oktober vond ons ledencongres plaats in de Rijtuigenloods in Amersfoort. Dagvoorzitters en ervaringsdeskundigen Benito Walker en Moraya Lopez deelden hun gezamenlijke boodschap: "Lef is durven doen wat nodig is. En met durven doen wat nodig is, maak je verschil." Zorgvernieuwer Teun Toebes, futuroloog Freija van Duijne en wethouder Marjolein Moorman vertelden ieder hun inspirerende en motiverende verhaal. De verschillende deelsessies maakten het programma compleet. We kijken terug op een mooie en inspirerende dag!

Bekijk hier de aftermovie
<https://www.youtube.com/watch?v=c1VoDNPH1A&t=79s>

Gebruik het lef en de liefde die er in je zit

Tijdens het congres van Jeugdzorg Nederland waren Moraya Lopez en Benito Walker dagvoorzitters. Beiden hebben een achtergrond in de jeugdzorg. Hun persoonlijke verhalen laten zien hoe deze ervaring hen heeft gevormd. Samen pleiten ze voor een mensgerichte aanpak binnen de jeugdzorg.

Kunnen jullie iets vertellen over jullie persoonlijke ervaring met jeugdzorg?

Benito: "Toen ik twee jaar was, werd ik bij mijn biologische moeder uit huis geplaatst. Ik kwam terecht bij een pleeggezin met drie andere jongens, alle drie ouder dan ik. Het was geen fijne plek. Mijn pleegmoeder had al snel een label van hechtingsproblematiek op mij

geplakt. Dat was haar diagnose. Op basis daarvan werd ik behandeld, in plaats van gewoon liefdevol opgevoed. Later, op mijn achttiende, heb ik hierover een tuchtzaak aangespannen. Op dat moment woonden er nog vijf andere kinderen uit de jeugdzorg in dat gezin en ik wilde iets voor hen doen. Het merendeel van mijn klachten is gegrond verklaard."

Moraya: "Ik ben uit huis geplaatst toen ik negen maanden oud was. Daar kwam ik later pas achter, toen ik mijn dossier doornam. Dat ik nog maar een baby was toen dat gebeurde, was voor mij een bevestiging dat het niet mijn schuld kon zijn dat ik in de jeugdzorg terecht was gekomen. Tijdens mijn jeugd kreeg ik verschillende malen te maken met een onder toezicht stelling (OTS). Ook op mijn tweede en zesde werd ik uit huis geplaatst, en op mijn elfde voorgoed. Elke keer dacht ik weer terug naar huis te kunnen gaan. Dat was ook het streven. Maar het gebeurde niet. Ik heb heel lang gedacht dat ik het niet goed genoeg deed. Dat de schuld bij mij lag. Het was ook verwarrend omdat mijn oudere broer en jongere broertje wel gewoon thuis woonden. Uiteindelijk ben ik vijftien keer verhuisd en op mijn achttiende zelfstandig gaan wonen."

Hoe heeft deze ervaring je gevormd?

Moraya: "Enerzijds is het iets verdrietigs, maar het heeft me ook kracht gegeven. Het gaf betekenis in mijn leven. Ik ben in sneltreinvaart door een bepaalde levensloop gegaan. Doordat ik dat heb meegemaakt, kijk ik anders naar de kwaliteit van het leven. Ik hecht veel waarde aan familie, ook al kan ik dat verlangen nog niet kwijt bij mijn huidige familie. Toch denk ik vaak na over relaties. Ik vind contact met anderen belangrijk, en tegelijkertijd ook uitdagend. Nu ik ouder word en een eigen thuis creëer, bedenk ik hoe mijn gezin er later uit zou kunnen zien. En hoe we dan met elkaar omgaan. Toch heeft mijn jeugd mij ook in negatieve zin gevormd; ik ervaar geen fundament. Het voelt soms nog steeds alsof ik op zee dobber."

Benito: "Voor mij betekende het dat ik op jonge leeftijd heel zelfstandig ben geworden. Ik was op mezelf aangewezen. Mensen zeggen weleens dat het mij sterker heeft gemaakt. Ik zeg dan: 'Dat is niet zo'. Het heeft mij vooral geforceerd om op jonge leeftijd te laten zien wat ik kan. Een copingmechanisme waardoor ik heel hard ben gaan werken. Mijn uitvlucht zocht ik ook in werk om te laten zien wat ik kan."

Zijn er bepaalde momenten of mensen geweest die een positieve invloed op jullie hebben gehad?

Moraya: "Er zijn meerdere groepsleiders geweest met wie ik, voor korte tijd, een goede band had. Met hen kon ik lachen, dat voelde gewoon zo fijn. Dan kon ik weer een beetje opladen. En Tony, een familievriend en vaderfiguur is er mijn hele leven al geweest. In mijn jeugd werd ik overweldigd door allerlei gevoelens, ik wist vaak niet wat ik daarmee aan moest. Als ik met hem daarover sprak, stond hij altijd aan mijn kant. Hij zorgde voor het druppeltje water waardoor ik niet helemaal aan het uitdrogen was. En nog steeds is hij er voor me; geeft mij het zetje en de bevestiging dat ik oké zit met mijn gevoel."

Benito: "Deze vraag is mij weleens eerder gesteld en mensen schrikken altijd als ik resoluut 'nee' antwoord. Alleen tijdens mijn middelbareschooltijd, daar waren in het bijzonder twee docenten die mij wel echt zagen en door hadden wat ik kon. Zij gaven mij het gevoel dat ik waarde had: niet afgeleid van mijn talenten, maar om de persoon die ik ben. Deze docenten hebben mij echt geholpen om mezelf niet kwijt te raken."

'Ik wil lángs het hoofd het hart raken'

Moraya Lopez

Jullie zetten je in om jongeren te ondersteunen.

Wat doen jullie precies en wat brengt het jullie?

Benito: "De afgelopen jaren heb ik verschillende rollen gehad (zie ook kader, red.). Waar ik het meest tevreden over ben, was mijn rol als vicevoorzitter van de Nationale Jeugdraad. Daar had ik de verantwoordelijkheid om het

perspectief van jongeren in te brengen tijdens het hervormingstraject in de jeugdzorg. Dat deed ik samen met andere jongeren uit de jeugdzorg die hun eigen verhaal hebben en dat ik vertaalde richting de bestuurlijke overleggen. Het was best intensief om mij daar als jongere te verweren tegenover alle doorgewinterde bestuurders. En toch hebben we veel kunnen bereiken. Ik vond het heel waardig dat te mogen doen. Op dit moment vervul ik functies vanuit een zelfstandige positie en met wat meer afstand. Zoals binnen de commissie Hamer, die onderzoek doet naar de relatie tussen het toeslagenschandaal en uit huis geplaatste jongeren.”

Moraya: “Ik maakte altijd al muziek en ben dat gaan delen met de buitenwereld. Ik heb een album geschreven, ‘Valse Start, na een jeugd vol zorg’. In twaalf nummers heb ik mijn ervaring in de jeugdzorg en die van andere jongeren weten te vertalen in muziek. Daarin kan ik mijn gevoel kwijt. Ik word ook wel gevraagd op werkconferenties en congressen en schrijf ook nummers op maat – veel vanuit de ervaringen van andere jongeren in de jeugdzorg. Het is een verhaal van velen, wat eigenlijk heel triest is. Tegelijkertijd kunnen wij ons geluid laten horen en aangeven waar het mis gaat. De stem van kinderen hoop ik een plek te kunnen geven. Ik doe dat op een creatieve manier, want ik wil lángs het hoofd het hart raken. Omdat het daar beweegt, wat mij betreft.”

Wat zijn volgens jullie de belangrijkste verbeterpunten voor de jeugdzorg?

Benito: “In de jeugdzorg werken we niet op basis van wat een jongere nodig heeft, maar op basis van wat er beschikbaar is in het ingewikkelde systeem dat we hebben. Maar dat is de omgekeerde wereld. Je moet

eerst het gesprek voeren. Hoe gaat het met je? Wat heb je nodig? En dan ga je dat regelen. Nog een ander punt, toen ik achttien werd had ik van de ene op de andere dag geen jeugdzorg meer. Er wordt dan gezegd, ook vanuit de gemeenten, dat je zelfstandig genoeg bent. Maar als je niet weet hoe het zit met financiën, woonruimte en geen sociaal netwerk hebt om op terug te vallen, dan ben je daar helemaal niet op voorbereid. Op die leeftijd en onder die omstandigheden ben je nog niet zelfredzaam, en zou je dat ook niet moeten hoeven zijn. Dat is iets wat fundamenteel misgaat in ons systeem.”

Moraya: “Ik sluit mij daar helemaal bij aan. Ook denk ik dat er in veel gevallen kinderen uit huis worden geplaatst, niet omdat er iets met de kinderen aan de hand is, maar omdat het in de thuissituatie niet goed loopt en ouders moeite hebben met de opvoeding. Maar nog steeds worden er allemaal problemen gezocht bij de kinderen. Die moeten therapieën volgen. Het kind wil vaak gewoon bij de ouders wonen. Misschien dat dat vanuit veiligheid niet kan, maar wat is er dan wel mogelijk? Misschien kan het wel zo zijn dat het kind vier dagen bij de ouders woont en drie dagen

‘Ik zou het mooi vinden als organisaties elkaar ook beter weten te vinden’

Benito Walker

elders. Ik zeg: terug naar *simplicity* en samen het gesprek aangaan. Kijken wat er nodig is, waar behoefte aan is en dienend zijn aan die behoeften. Een vertrouwenspersoon die je zelf mag uitkiezen, kan ook een belangrijke rol vervullen. Daar kun je als kind of jongere mee praten en diegene kan je meenemen in hetgeen er allemaal gebeurt. Voor mij zou dat destijds heel fijn geweest zijn. Ik had geen idee wat me allemaal overkwam en deed maar wat er gevraagd werd.”

Jullie boodschap is: 'Lef is durven doen wat nodig is. En met durven doen wat nodig is maak je verschil'. Hoe kunnen mensen in de sector meer lef tonen, volgens jullie?

Benito: "Binnen de sector is het voor organisaties een grote uitdaging om met elkaar te praten over de dingen waar ze tegenaan lopen. Ik zou het mooi vinden als organisaties elkaar ook beter weten te vinden. En ook de kwetsbaarheid te tonen die veel jongeren en hun ouders laten zien. De zin uit het lied van Moraya is prachtig: 'je hoeft niet perfect te zijn.' Maar práát met elkaar. Heb het erover waar je tegenaan loopt en kijk hoe dat je dat gezamenlijk anders kan doen."

Moraya: "En gebruik daarbij het lef en de liefde die er in je zit."

Wat zijn jullie toekomstige plannen, dromen of ambities?

Moraya: "De Kleine Komedie was uitverkocht tijdens mijn eerste voorstelling. Ik zou heel graag nog een keer een theatershow willen maken! Wat ik vertel, is een verhaal van velen. Ik voel de noodzaak die verhalen te delen. De stem van het kind nóg vaker te laten horen, en te laten doorvoelen. Dus daar ga ik mee door."

Benito: "Ondanks wat ik nu allemaal doe, ben ik niet van plan straks binnen deze sector te werken. Ik ben aan het studeren en straks klaar om iets anders te gaan doen. Voor de jeugdzorg heb ik wel de droom dat er nieuwe jongeren blijven opstaan die het lef hebben om hun stem te delen. Om andere jongeren te inspireren en om andere jongeren te steunen. En dat de sector de bereidheid blijft tonen daarnaar te luisteren en van te leren." ◦

Moraya Lopez

Moraya Lopez (26) is student, singer/songwriter, ambitieuze ideeën bedenker, podcast- en theatermaker en ze verzorgt workshops. Afgelopen jaar kwam haar debuutalbum 'Valse Start, na een jeugd vol zorg' uit. Die ook te zien was als de gelijknamige (uitverkochte) theatervoorstelling in De Kleine Komedie. Toen ze nog een baby was, kwam ze in aanraking met jeugdzorg. Haar missie: de stem en beleving van het kind een plek geven.

Benito Walker

Benito Walker (23) houdt zich sinds zijn vertrek uit de jeugdzorg op zijn 18e bezig met het versterken van de positie van jongeren binnen de jeugdzorg én daarbuiten. Dat doet hij via zijn functies binnen de Commissie Hamer, die de relatie tussen uithuisplaatsingen en de toeslagenaffaire onderzoekt, de Schakel- en Adviesraad Jeugd en verschillende ZonMw-commissies. Eerder was hij ook vicevoorzitter van de Nationale Jeugdraad en werkte hij als bestuurlijk vertegenwoordiger namens jongeren mee aan de totstandkoming van de Hervormingsagenda Jeugd. Daarnaast studeert hij Bestuurskunde.

‘Houd het gezamenlijke doel voor ogen’

Psychologen in de jeugdzorg Marloes van Kessel - de Valk en Janneke Majoor reflecteren op een complexe jeugdzorgcasus waarin risicobeheersing vooruitgang belemmert. Ze pleiten voor meer lef en goede (keten)samenwerking om betere zorg te bieden die jongeren echt helpt.

De casuïstiek die Marloes en Janneke bijblijft, is een complexe casus van een jongere binnen de jeugdzorg plus. “We stapten in op het moment dat er al veel geprobeerd was hem te helpen,” vertelt Janneke. “Het ging om een jongere met trauma. Zijn gedrag maakte betrokkenen soms bang. Als dat gebeurt, dan schieten we al gauw in de beheersing. Ondanks dat duidelijk was dat het loslaten van de geslotenheid een eerste stap naar beterschap voor hem zou zijn. De vele betrokkenen, ook over de grenzen van de provincie heen, waren het daarover eens. Maar zover is het nooit gekomen. Er waren partijen die meer vanuit een maatschappelijk veiligheidsperspectief keken, en het daarom niet hebben aangedurfd. Een weergaloos gemiste kans voor deze jongere.”

Dichtgetimmerd

Volgens Marloes is er meer lef nodig om de hulpverlening beter te laten aansluiten op hetgeen kinderen en jongeren nodig hebben. “We hebben het systeem zo dicht getimmerd in een stuk risicobeheersing. De inhoud van ons vak, dus een individueel goed plan voor een cliënt maken, komt dan haaks te staan op het systeem. En hoe we in de keten de zorg met elkaar hebben georganiseerd. Zowel als individuele professional, maar

‘Ik denk dat leidinggevenden hun rol soms onderschatten’

Janneke Majoor

ook als team, als organisatie én als keten kunnen zouden we meer lef moeten tonen om de kwaliteit van de hulpverlening op te schroeven. Zodat je echt het verschil kunt maken voor deze jongeren en hun gezinnen.” Om (meer) lef te tonen is het vaak nodig om uit je comfortzone te stappen en dat kan best spannend zijn. Janneke: “Lef en angst horen bij elkaar. Als je niet angstig bent, hoef je ook geen lef te hebben. Wat ik zie en meemaak is dat hulpverleners vaak voor twee dingen bang zijn; namelijk dat er onder jouw verantwoordelijkheid iets heel ergs gebeurt of dat je een klacht krijgt.”

Janneke Majoor is klinisch psycholoog, psychotherapeut, orthopedagoog-generalist, cognitief gedragstherapeut, supervisor kinder- en jeugdpsycholoog NIP. Zij werkt als Manager hulpverlening bij Yorneo.

Marloes van Kessel - de Valk is GZ-psycholoog in opleiding tot klinisch psycholoog (GLOS)/ orthopedagoog-generalist / cognitief gedragstherapeut in opdracht bij Yorneo.

Gezamenlijk doel

Volgens beide professionals is het in de keten nodig om meer náást elkaar te gaan staan. Marloes: "Als je begrijpt vanuit welk perspectief iemand werkt, kom je minder snel tegenover elkaar te staan. Dat iedereen het gezamenlijke doel voor ogen houdt, een passend traject voor een kind. De hele structuur van de jeugdzorg is steeds meer ingericht vanuit wantrouwen in plaats vanuit vertrouwen in elkaar. Daardoor komen we in de keten steeds meer tegenover elkaar te staan. Ik denk dat daarin een grote shift nodig is. Zodat we daadwerkelijk lef met elkaar te kunnen gaan tonen en samen op te trekken."

Lerende organisatie

Janneke: "We bewegen ons in een samenleving die denkt dat alles maakbaar is. Toch blijft het, ondanks onze kennis en expertise, het heel moeilijk om te voorspellen hoe jongeren zich zullen gedragen in de toekomst. Met 100 procent zekerheid voorspellen dat er echt niks gebeurt kan niet." Marloes: "Die zienswijze werkt ook verlamdend. Eén van de belangrijkste aspecten om tot leren te komen, is dat er ruimte is om ervaringen op te doen. De nadruk op beheersbaarheid kan het leren beperken, terwijl de veiligheid of risico's niet minder worden. Op het moment dat een hulpverlener spanning gaat ervaren omdat ie ergens iets van vindt of zegt, dan beperkt dat. Terwijl je binnen de hulpverlening je eigen

instrument bent binnen een context van protocollen en richtlijnen, maar het blijft mensenwerk. Als jeugdhulpverlener moet je maar verdragen dat je persoonlijk ergens op wordt aangekeken. Dat je je hebt ingezet om - met eigen inzicht en afwegingen waar continu op gereflecteerd wordt - een verschil te maken voor een kind en het gezin met risicovolle casuïstiek. Dan kun je kwetsbaarheid ervaren. Als hulpverlener heb je dus per definitie een bepaalde mate van lef nodig om je voor een ander in te zetten."

Toekomst

Wat is er volgens Marloes en Janneke nodig in de jeugdzorg? Janneke: "Ik denk dat leidinggevend hun rol soms onderschatten en de invloed zij kunnen uitoefenen om een positieve bijdrage te leveren. Kijk hoe je er voor hulpverleners kunt zijn die in deze complexiteit moeten werken. Geef ze het gevoel 'I got your back'. Marloes vult aan: "Het helpt niet dat we met elkaar continu in dezelfde discussie blijven zitten over een hervormingsagenda. We kunnen beter klein beginnen; op casusniveau zeggen dat we het anders gaan doen door meer lef te tonen en hopen dat die olievlek zich gaat uitspreiden. Samenwerking in de keten is nodig. In je eentje tegen die stroom ingaan, dat werkt niet. We zullen met elkaar - in de keten - de verbinding moeten opzoeken als het gaat over integrale jeugdhulp." ◦

OPLEIDINGSAANOD VOOR JEUGDZORGPROFESSIONALS

Omgaan met grensoverschrijdend gedrag

Omgaan met suïcidaal gedrag

Basiscursus Contextuele Therapie

Opleiding Jongerencoach

OBIC integratieve ouderbegeleiding

Systeem Therapeutisch Werker

Basiscursus ACT met aandacht voor K&J

Basisopleiding CGT kind en jeugd

Met lef het verschil maken

Een aanmelding van een nieuwe cliënt doet stof opwaaien. Diverse organisaties hebben al aangegeven de problematiek niet aan te kunnen. Het gaat om een zeer complexe case met eetproblematiek, complex autisme en suïcidaliteit. Opnames hebben niet het gewenste effect gehad en iedereen, echt iedereen, zit met de handen in het haar.

Wat te doen? Kan er duurzaam zorg geboden worden met perspectief? Via diverse overleggen wordt duidelijk dat de behandelaren de verwachting hebben dat deze hulpvraag enkel en alleen beantwoord kan worden met een (overigens zeer laag ingeschatte kans van slagen) in de thuissituatie. Voorwaarde is dan wel dat er langdurig (inschatting is minimaal een half jaar) 10 tot 16 uur per dag, 7 dagen per week specialistische ambulante zorg in de thuissituatie geboden moet worden door een stabiel team wat bestaat uit zo weinig mogelijk mensen.

Als je dit leest heb je een beeld. De gedachte is al gauw: dit gaat nooit lukken. Geen gemeente gaat hier een beschikking voor geven en geen organisatie gaat dit doen. Ook in onze organisatie wordt zeer terughoudend gereageerd vanwege zowel de zorginhoudelijke, de personele en bedrijfsmatige risico's.

Dan staat de teamcoördinator intensieve zorg op. In een vurig betoog weet deze over de Bühne te brengen dat wanneer iedereen 'nee' zegt, geen lef toont en dit niet aandurft deze cliënt gaat overlijden. En dat dit dan mede komt door onze terughoudendheid, ons risico denken en de manier waarop wij vastzitten in onze frames. Waarom maken we niet samen met de betrokken gemeente en behandelaars een plan wat op inhoud haalbaar moet zijn? En als dat er is, dat we dan pas kunnen beoordelen of de randvoorwaarden te creëren zijn. ◦

Eddy de Bruin

Eddy de Bruin is directeur van Curess, een vernieuwende en groeiende jeugdzorgorganisatie die zich richt op de systeemgerichte ambulante jeugdzorg. Sinds februari 2024 maakt Eddy deel uit van het bestuur van Jeugdzorg Nederland.

Meer tijd voor zorg met Axians

Toegankelijke, goede en betaalbare zorg. Dit vraagt om actie. Om gericht te kunnen werken aan passende zorg – het uitgangspunt van het IZA - is goed inzicht in de uitkomsten (waaronder kwaliteit, (kosten)effectiviteit en doelmatigheid van zorg) cruciaal om de zorgtransformatie in beweging te krijgen én te houden.

Als partner voor de zorg, zorgen we ervoor dat jouw zorginstelling in beweging komt. Onze oplossingen zijn erop gericht om jouw zorgprocessen eenvoudiger te kunnen organiseren rondom jouw patiënten, cliënten en zorgmedewerkers in plaats van andersom. Want zorg draait om mensen - dat begrijpen we als geen ander.

Of het nu gaat om sneller goede keuzes te kunnen maken in de dagelijkse zorg voor patiënten/ cliënten en zorgprofessionals. Praktische ondersteuning en de veiligheid van zorgmedewerkers. Integraal samenwerken met andere zorgorganisaties en zorgprofessionals. Of om tactische en strategische inzichten en besluitvorming over de bedrijfsvoering. Op alle niveaus

binnen een zorginstelling laat Axians jouw data stromen. Door mensen, processen en systemen naadloos met elkaar te verbinden. Snel en met de kracht van eenvoud, voor meer tijd voor zorg.

Onze oplossingen

Wij bieden complete zorgtechnologie oplossingen om de zorg slimmer en optimaler in te richten.

Data-Integratie

Axians is tevens MedMij-partner en met onze expertise in ICT-oplossingen ondersteunen wij zorgorganisaties bij het implementeren en integreren van de MedMij standaarden. Wij zorgen ervoor dat gegevensuitwisseling soepel en veilig verloopt, waardoor zorgverleners zich kunnen concentreren op wat echt belangrijk is: het

leveren van hoogwaardige zorg aan patiënten. Dankzij onze oplossingen kunnen zorginstellingen efficiënt werken en tegelijkertijd voldoen aan de strenge eisen op het gebied van privacy en data beveiliging, zoals voorgeschreven door MedMij. Samen gaan wij voor een toekomstbestendige zorgsector waarin digitale gegevensuitwisseling centraal staat, ten gunste van zowel de zorgverlener als de patiënt.

Data & AI

Steeds meer organisaties willen experimenteren met de toepassing van AI en Machine Learning in hun bedrijfsprocessen en applicaties. Er worden allerlei AI-initiatieven opgezet, maar vaak zonder dat organisaties goed weten waar voor hen de toegevoegde waarde zit of

wat ze ermee willen bereiken. Of er worden (online) tools gebruikt, zonder dat bedrijven goed begrijpen wat voor tools het zijn en wat er met bedrijfsgegevens gebeurt. Het gevolg? Weinig controle over AI-toepassingen en data die gebruikt wordt. Initiatieven die al snel stranden en niet opleveren wat ze waard zijn. Daarom wil Axians je helpen om de juiste stappen te zetten om te starten en de waarde van AI volledig te benutten. Dit begint met het op orde brengen van een goede technische basis; een centraal dataplatform en hoogwaardige data. Daarom hebben we Maestro ontwikkeld, het dataplatform voor de zorg met mogelijkheden naar BI, AI en IoT oplossingen. Een beheersbaar, veilig en schaalbaar platform en geschikt voor de opslag en analyse van alle typen data uit alle mogelijke bronnen. En dat bovendien in de governance van deze data voorziet. Het geeft je organisatie de tools om Data & AI oplossingen te ontwikkelen die meer tijd voor zorg creëren.

Procesdigitalisatie en -automatisering

Als zorginstelling wil je blijven innoveren. Daarbij wil je je niet laten

afremmen doordat bepaalde processen niet lekker lopen. Denk bijvoorbeeld aan handmatige invoer van gegevens in patiëntendossiers, tijdrovende administratie of systemen die geen actuele informatie over medicatie bevatten. Door processen te digitaliseren worden ze efficiënter en houd je meer tijd over voor dingen die écht verschil maken, zoals de zorg van mens tot mens.

Er zijn verschillende low-code ontwikkelplatforms die je kunt gebruiken om applicaties te ontwikkelen. We stellen je graag voor aan: Mendix en Microsoft Power Apps . Beide zijn krachtige low-code ontwikkelplatforms die erkend zijn als leiders in de Gartner Magic Quadrant.

Financiële Planning & Analyse

Het opstellen van de jaarlijkse begroting is voor grotere zorginstellingen vaak een hele klus. De welbekende 'Excel carrousel' kost tijd, is foutgevoelig en weinig consistent. Axians kan je helpen om het hele proces van plannen, budgetteren en forecasten efficiënter en effectiever uit te voeren. Daarbij gebruiken we Jedox.

Jedox is bewezen software voor Enterprise Performance Management. Met de door Axians speciaal

ontwikkelde Zorgmodules in Jedox kunnen instellingen hun (meerjaren) begroting voor bijvoorbeeld Financiën, Personeel, Productie, Zorgverkoop en Investerings snel en gemakkelijk opstellen. Daarnaast is het eenvoudig om regelmatig prognoses uit te voeren en zelfs een rolling forecast te maken. Kortom; je bent beter in control!

Een partner voor elke zorginstelling

- Jeugdzorg
- GGZ
- Ouderenzorg
- Gehandicaptenzorg
- Klinieken
- Ziekenhuizen
- Kinderopvang
- Overige zorgorganisaties

Heb je een vraag over onze zorgoplossingen? Wil je met ons van gedachten wisselen hoe de Data & Analytics jouw zorgorganisatie helpt de waarde uit data maximaal te benutten? Of heb je behoefte aan onafhankelijke experts die je concrete adviezen geven voor jouw specifieke situatie? Aarzel niet en neem snel contact met ons op:

Leon de Ridder
leon.deridder@axians.com
+31 6 52596374

ZORGDIGITALISERING
Meer tijd voor Zorg

Applicatie- en Data Integratie (+)

Voorspellend inzicht met data (+)

Werkdruk verlagen met AI (+)

E-Health innovaties (+)

MENS
laten zorgen

DATA
laten stromen

Grip op processen d.m.v. krachtige workflows (+)

Software op maat (+)

Performance management (+)

Consolidatie (+)

Kinderen een stem geven: dat is de rode draad in het werk van Marc Dullaert, voorzitter van het Kinderrechtencollectief. De oud-Kinderombudsman en oprichter van KidsRights maakt zich zorgen over de participatie van kinderen in Nederland én om hun rechten. "Er is lef nodig om het systeem te veranderen."

'We zijn pleisters aan het plakken op een systeem dat al piept en kraakt'

Marc Dullaert gunt iedereen een Lars Westra. De zeventienjarige jongen is vice-voorzitter van het Kinderrechtencollectief en brengt een "ongelooflijk fris perspectief" mee naar vergaderingen. "Niet beter of slechter dan wat volwassenen zeggen, maar anders. Hij dwingt ons tot helder taalgebruik en vraagt ons hoe we kinderen betrokken bij onze activiteiten," zegt Dullaert, die zelf voorzitter is van het Kinderrechtencollectief, de officiële koepel van kinder- en jeugdorganisaties die de rechten van kinderen in Nederland wil waarborgen. "Dat perspectief is belangrijk voor wat wij doen en ik gun dat perspectief ook aan andere organisaties die zich inzetten voor kinderen en jongeren."

Het is de eerste aanbeveling van vele die Dullaert heeft voor de jeugdzorg. Want Dullaert maakt zich zorgen, zo vertelt hij aan het begin van ons gesprek. Nederlands staat namelijk op een zorgwekkende negentiende plaats op de KidsRights Index. Die ranglijst kijkt naar cijfers van de Verenigde Naties en naar de kwalitatieve aanbevelingen van het VN-kinderrechtencomité. "Een paar jaar geleden stonden we nog op de vierde

plaats. Op het criterium, 'een gunstig klimaat voor kinderrechten' scoren we nu opvallend laag. Bijvoorbeeld omdat ons beleid niet structureel getoetst wordt aan kinderrechten, terwijl we daar met de kinderrechtoets een heel goed middel voor in handen hebben." Andere redenen waarom Nederland het niet goed doet? Er wordt te weinig geïnvesteerd in kinderen en jongeren. En de stem van het kind wordt onvoldoende gehoord in zaken die wel van belang zijn voor die kinderen. "Het wordt tijd dat we hier als land verandering in gaan brengen."

Zelf werkt Dullaert daar al jaren aan. Zo richtte hij in 2003 kinderrechtenorganisatie Kids Rights op en was hij van 2011 tot 2016 Kinderombudsman. Daarna adviseerde hij de overheid over passend onderwijs en nu is hij, onder andere, voorzitter van het Kinderrechtencollectief. Die organisatie adviseert de overheid over kinderrechten en rapporteert elke vijf jaar aan het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties over de naleving van kinderrechten in ons land. Een van de meest bijzondere wapenfeiten van Dullaert is de Internationale Kindervredesprijs die hij in het leven riep, een soort Nobelprijs voor kinderen.

‘We hebben alle middelen in handen om het goed te doen’

Aan de kwetsbare kant

Vanuit al die rollen volgt hij ook de jeugdzorg in Nederland al jaren. Zijn analyse? “Als het met je ouders of verzorgers goed gaat en je bent gezond, dan is Nederland een paradijs. Maar als je aan de kwetsbare kant belandt dan zie je dat de Nederlandse overheid niet goed genoeg voor die kwetsbare kinderen kan zorgen.” Dullaert benadrukt dat dat niet ligt aan de duizenden jeugdzorgprofessionals die zich vaak met hart en ziel inzetten voor hun vak. Nee, wat hem betreft klopt het systeem niet. “Er lijken maar geen vorderingen te zijn. De wachtlijsten nemen toe. Door de decentralisatie neemt de rechtsongelijkheid toe: het maakt uit waar je wieg staat, want per gemeente kan de zorg waar je recht op hebt verschillen. Het VN-Kinderrechtencomité heeft de Nederlandse overheid hier al meermaals op aangesproken, maar de overheid is tot nu toe onvoldoende effectief op dit thema.”

Topdown-denkwijze

Hij haalt de Hervormingsagenda aan, die vorig jaar juni werd gepresenteerd. “Die agenda is vooral geschreven

voor professionals, voor beleidsmakers. Daar zit natuurlijk geen kwade bedoeling achter, maar wel een topdown-denkwijze. Hij zou eigenlijk vanuit het kinder- en kinderrechterlijke perspectief moeten worden geschreven en getoetst. En die agenda zou veel concreter moeten zijn. Er staat bijvoorbeeld dat jeugdzorg alleen voor de meest kwetsbare gezinnen en kinderen toegankelijk moet zijn. Maar wie zijn dat precies? Welke criteria horen daarbij? Er is lef nodig om zo’n agenda op een totaal andere manier in te steken, een paradigmaverandering. Het idee: we gaan dit van onderop opbouwen. Dan kun je veel dichterbij de behoefte van kinderen aansluiten.”

Hoe dat kan? Door af te kijken bij een aantal Scandinavische landen, zegt Dullaert. “Daar toetsen ze al hun beleid aan kinderrechten en als het niet aansluit, dan passen ze het aan. Maar het begint ermee dat je de stem van het kind meeneemt. Dat je hun behoeften in kaart brengt, dat je hun positieve en negatieve ervaringen met het beleid meeneemt.” In de Hervormingsagenda gebeurde dat minimaal: er werden

een onderzoek en aanbevelingen van de Nationale Jeugdraad gebruikt. Die consulteerde 650 jongeren om te onderzoeken wat jongeren van de plannen vinden. “Maar wat ik dan weer mis is dat ik nergens concreet zie waar die input de aanpak beïnvloedt.” Uit het onderzoek kwam bijvoorbeeld dat 67 procent van de jongeren niet op tijd om hulp vraagt. Bijvoorbeeld omdat ze niet eens weten van het bestaan van wijkteams of lokale teams. “De aanbeveling van de Nationale Jeugdraad was dan ook: zet in op het verhogen van die kennis over lokale teams, zorg dat je ze op een laagdrempelige manier kunt bereiken. Daar zie ik niets over terug in de agenda.” Dullaert mist ook reflectie bij de opstellers van de Hervormingsagenda. Met de aanpassing van de Jeugdwet in 2015 stelde de overheid zich ook enkele transformatiedoelen. Meer preventie, was zo’n doel, en meer participatie van jongeren. In de Hervormingsagenda komen die doelen weer terug. “Nergens lees ik waarom ze nog niet behaald zijn.”

Pleisters plakken

Dullaert spreekt veel beleidsmakers en bestuurders. Niemand is het met hem oneens dat de stem van het kind meegenomen moet worden in beleid dat over die kinderen gaat. “Het probleem is dat ik dat niet vertaald zie naar de praktijk. Er is echt lef nodig om beleid en wetgeving vanuit een ander perspectief in te steken. Wat er nu gebeurt, is dat we steeds pleisters aan het plakken zijn op een systeem dat al piept en kraakt. De agenda is oude wijn in nieuwe zakken.”

Een systeem veranderen doe je niet zomaar als woonbegeleider, ambulante hulpverlener of pleegzorgmedewerker. Maar wat kan een jeugdzorgprofessional wel doen om de stem van het kind mee te nemen in zijn of haar werk van elke dag en om kinderrechten daarin te waarborgen? “Jeugdzorgprofessionals kunnen binnen hun organisatie signalen afgeven. Laten horen wat er beter kan, om zo stap voor stap verbeteringen door te voeren. Wees dus ook kritisch over die Hervormingsagenda en kijk goed naar wat daaruit wel en niet werkt. Zo kunnen we het systeem van onderaf verbeteren. Daarnaast is het belangrijk om als jeugdzorgprofessional het perspectief van het kind mee te nemen in alles wat je doet. Maar ik zie dat dat op veel plekken al goed gebeurt.” Dullaert noemt bijvoorbeeld het project Kinderrechten in de Jeugdzorg, waarvoor de Nationale Jeugdraad samen met het Kinderrechtencollectief het initiatief nam. Jongeren in gesloten instellingen leren hoe ze hun stem op een betekenisvolle manier kunnen laten horen. Dat leverde uiteindelijk vijf punten op die jeugdzorginstellingen kunnen aanpakken. Sommige instellingen zijn daar nu serieus mee aan de slag. Een ander advies voor de jeugdzorgprofessional die kinderrechten net zo belangrijk vindt als Dullaert: “Pak het Kinderrechtenverdrag er eens bij en toets het werk dat jouw organisatie doet daaraan. Dat helpt om goed te reflecteren op wat jij als organisatie aan het doen bent.”

Anders durven

Dullaert benadrukt het nog maar eens. Er is lef nodig om in de jeugdzorg tot een kinderrechtelijke benadering te komen. Lef bij politici, om langetermijnbeslissingen te durven nemen. Lef bij beleidsmakers om beleid van onderop vorm te durven geven. En lef bij de jeugdzorgprofessional om kritisch naar de eigen organisatie en het eigen handelen te kijken. Natuurlijk frustreert het hem weleens dat echte verandering achterwege lijkt te blijven. “Want kinderen zijn daar de dupe van. Daarom blijf ik erop hameren dat we hun stem meenemen. En daarom hebben we met KidsRights nu ook in Nederland een statistisch representatief jongerenpanel opgezet, State of Youth NL. Door hun stem luider te laten horen, kunnen we de druk opvoeren. We hebben alle middelen in handen om het goed te doen. Maar dan moeten we het wel anders durven doen. Met de juiste aanpak kunnen we ervoor zorgen dat Nederland weer vooroploopt op het gebied van kinderrechten.”

Petit BamBou

Mindfulness in de praktijk

Mindfulness en meditatie kunnen helpen bij stress- en spanningsklachten, het vergroten van compassie en het verbeteren van concentratie. Kiki Bruggink is GZ-psycholoog bij iPractice, vakdocent bij RINO en begeleider in de meditatie-app Petit BamBou. Ze past mindfulness toe in haar praktijk en vertelt over haar ervaringen.

Kiki Bruggink

Wanneer zet jij mindfulness in?

Vrij vaak. Het leren om met afstand en minder oordeel naar onze gedachten en emoties te kunnen kijken is voor velen een nuttige oefening. MBCT en MBSR zijn inmiddels onderzochte werkende vormen van behandeling bij onder andere stemmings- en angstproblematiek. Ook in ACT (Acceptance and Commitment Therapy) zijn aandacht in het hier en nu en defusie van gedachten of gevoelens belangrijke pijlers. Dit is met meditatie goed te oefenen.

Hoe werkt het?

Het zijn oefeningen in en buiten de sessies. De oefeningen stuur ik op met tips over meditatie-apps, zoals Petit BamBou. We bespreken ook samen de achtergrond. De manier van kijken naar jezelf en naar de ander; met compassie, minder oordeel en meer (gezonde) afstand. Ik haal inspiratie uit de MBCT, ACT, CGT, schematherapie of AFT, maar ook uit de yoga-filosofie. Het kan elkaar heel goed aanvullen, vind ik.

Kan een meditatie-app ondersteuning bieden?

Heel goed natuurlijk! De programma's van Petit BamBou zijn door ervaren experts geschreven en zijn ook toegankelijk voor mensen die er in eerste instantie wat minder mee hebben. Niet alleen volwassenen trouwens, maar ook kinderen. Het is zo goed als kinderen dit leren! Om rustig, zonder oordeel, hun eigen gedachten en gevoelens te kunnen bekijken.

Welke tip geef je aan een collega die mindfulness ook wil proberen?

Gewoon doen! En vooral ook, zelf oefenen en ervaren :) Dat helpt enorm. En zie ook hoe het andere therapievormen mooi kan aanvullen.

Leer mediteren en ademhalen met Petit BamBou

- De meditatie-app Petit BamBou heeft al meer dan 10 miljoen gebruikers in Europa begeleid bij meditatie- en ademhalingsoefeningen.
- Naast basisoefeningen komen veel verschillende thema's aan bod: stress, slaap, angst, zelfvertrouwen...
- Alle meditaties worden ontwikkeld met artsen, psychologen en mindfulness-trainers.
- Gratis kennismakingssessies voor kinderen en volwassenen (en onbeperkt!).

Zelf ook eens proberen?
Vind de app op iOS, Android
en petitbambou.com.
Of download meteen hier:

Grip op de cao: starterstraining verbindt en verheldert

Als nieuwe HR-professional in de jeugdzorg kan het doolhof van regelingen, rechten en plichten soms overweldigend zijn. Want hoe pas je de soms complexe bepalingen uit de Cao Jeugdzorg toe in de praktijk? Daarvoor biedt de cao starterstraining van Jeugdzorg Nederland uitkomst.

Van arbeidsovereenkomst tot verlof, en van de vergoeding voor dienstreizen tot de feestdagenregeling voor deeltijders: bij de cao starterstraining komt de volle breedte van de Cao Jeugdzorg aan bod. "Als brancheorganisatie sluiten wij natuurlijk de cao voor de sector af, maar we hebben niet altijd een goed beeld van hoe die in de

praktijk werkt. Dat was voor mij een van de redenen om met deze training te starten," vertelt Mariëlle Wijma, Adviseur Werkgeverszaken bij Jeugdzorg Nederland. Wijma werkte lange tijd voor een brancheorganisatie in de ggz en gaf daar vergelijkbare trainingen. "Dat werkte heel goed, vond ik. Een training is een prettige, interactieve manier om kennis te delen, maar ook om

input op te halen. En – dat vind ik misschien nog wel het belangrijkste: om andere organisaties met elkaar in contact te brengen. Zij maken vergelijkbare situaties mee en kunnen van elkaar leren.”

Siska Stienstra, coördinator hr-services bij Jeugdhulp Friesland deed in juli mee aan de pilottraining van Wijma. “Ik ben sinds januari in dienst bij Jeugdhulp Friesland en werk nu voor het eerst met de Cao Jeugdzorg. Ik ben onder meer verantwoordelijk voor het personeelshandboek, waarin alle processen en regelingen staan uitgewerkt. Veel van de onderwerpen daarin zijn gerelateerd aan de cao, dus het is belangrijk dat ik die regelingen allemaal goed begrijp. Ik schreef me in omdat ik graag nieuwe dingen leer, maar ook om mijn netwerk uit te breiden. Om collega's te treffen.”

Na een oproep in de Kring HRM op Extranet zat de pilot in juli binnen een dag vol. Voor de twaalf hr-professionals gaf Wijma eerst een algemene introductie over de cao en het platform Jeugdzorg werkt! om de aanwezigen daarna vooral zelf aan de slag te zetten. Met een quiz, een paar cases en het uitwisselen van ervaringen, werd het een interactieve sessie. En precies dat is wat Stienstra zo aansprak in de training. “Ik heb genoeg trainingen meegemaakt waar de trainer alleen maar theorie aan het zenden was, maar hier was de variatie heel leuk. Ik vond het prettig om ook van anderen te horen hoe zij dingen aanpakken of interpreteren.”

Wijzigingen nieuwe cao

De huidige Cao Jeugdzorg is sinds 1 januari van kracht. Wijma nam de veranderingen door met de deelnemers. Zo gaf ze onder meer een toelicht op de rode knop, die genoemd staat in het hoofdstuk over werkdruk, werkplezier, agressie, vitaliteit en duurzame inzetbaarheid.

“Werknemers kunnen gebruik maken van een zogenoemde ‘rode knop’ op het moment dat er (in de ogen van de werknemer) sprake is van onverantwoorde werkdruk en/of een onveilige situatie”, zo staat er in het artikel. Stienstra vertelt dat iedereen bij Jeugdhulp Friesland in zijn of haar digitale omgeving nu de mogelijkheid heeft om een rode knop in te drukken.

‘Het is een ultiem middel om aan te geven dat het echt niet meer gaat’

Siska Stienstra

Mariëlle Wijma

Siska Stienstra

“Het is een ultiem middel om aan te geven dat het echt niet meer gaat. Een medewerker kan dan aangeven naar wie dat signaal moet gaan en moet ook proberen een oplossing te bedenken voor de situatie. Uit de uitleg van Mariëlle begreep ik dat wij dat zo goed hadden geïnterpreteerd.”

Een van de belangrijkste dingen die Stienstra mee terug heeft genomen naar Friesland, is dat de cao niet veel interpretatieruimte geeft. “De cao is heel beschrijvend, waardoor je eigenlijk best goed weet wat je moet doen. Dat is soms fijn, maar het zorgt er ook voor dat je weinig bewegingsvrijheid hebt als organisatie.”

Stienstra heeft het hier bijvoorbeeld over de nieuwe reiskostenvergoeding van 39 cent netto bij dienstreizen. “Dat is een hoog bedrag en gaat weer ten koste van de werkkostenregeling. Daar hebben we nu minder ruimte voor andere extra’s, zoals een fietsregeling.”

Ook over de compensatie van feestdagen voor deeltijders kreeg Wijma vragen. “Hiervoor zou een rekentool worden ontwikkeld, maar dat bleek nog niet zo eenvoudig. Dus nu is er een soort noodverband, waarbij deeltijders één dag naar rato mogen compenseren. We hopen in de volgende cao met een structurelere en makkelijkere regeling te komen.”

Een sterker netwerk

Stienstra carpoolde vanuit Friesland met hr-collega’s van een andere organisatie. Daar heeft ze nu nog goed contact mee. En met een van de andere professionals die ze daar ontmoette, had ze onlangs een Teams-afspraken. “Ik kon haar laten zien hoe wij in ons handboek alle regelingen hadden uitgewerkt, daar was ze heel blij mee. Deze persoon heeft een juridische achtergrond dus als ik eens wat specifieke vragen heb kan ik weer bij haar terecht. Iedereen loopt organisatorisch tegen vergelijkbare dingen aan, dus het is eigenlijk heel logisch als we elkaar wat meer gaan opzoeken als we ergens mee zitten.”

Haar nieuw opgedane kennis deelt Stienstra binnen haar organisatie. “Op het intranet schreef ik over de cao-wijzigingen en ik heb aan onze bestuurders per mail uitgelegd hoe het zit met de vakbondscontributie.

Mariëlle heeft in de training verteld dat we die voor FNV Zorg en Welzijn en CNV netto moeten uitkeren.”

Eenvoudige taal

Wijma gebruikt de pilot om de training verder aan te scherpen. “Bij de quiz merkte ik dat ik bepaalde dingen nog te ingewikkeld had geformuleerd. Die ga ik nu proberen eenvoudiger op te schrijven. En de input helpt me ook om nog kritischer te kijken naar de cao zelf, waarvoor ik samen met vertegenwoordigers van de bonden in de redactiecommissie zit. We moeten er scherp op zijn dat iedereen in de sector de cao kan begrijpen.”

Ze hoopt de training nu zo’n twee keer per jaar te gaan geven en eventueel ook op locatie (zie kader). Zo draagt ze bij aan de verdere professionalisering van de sector. “Hr-professionals werken natuurlijk niet direct aan het primaire proces in de jeugdzorg, maar ze hebben wel een belangrijke taak in het behouden van mensen voor de sector. Als zij hun werk goed doen en vragen van hun collega’s goed kunnen beantwoorden is hun organisatie een betere werkgever.” ◦

Cao-trainingen en cao-vragen

De tweede editie van de training in oktober was ook snel volgeboekt. In het voorjaar organiseren we weer een volgende. Houd voor meer informatie daarover Extranet en de ledenbrief in de gaten. Mariëlle Wijma overweegt om de trainingen eventueel ook op locatie te organiseren: bijvoorbeeld als je met meerdere collega’s de training wil bijwonen of enkele collega-organisaties in de regio hebt die ook geïnteresseerd zijn. Heb je daar interesse in? Laat het haar weten via marielle.wijma@jeugdzorgnederland.nl

Heb je nu al cao-gerelateerde vragen? Mail daarvoor naar caohelpdesk@jeugdzorgnederland.nl.

‘Voer met elkaar gesprekken over lastige dilemma’s’

Myrthe Lenselink is ethicus en kijkt door haar werk met een andere blik naar (jeugd)zorg. Vorig jaar publiceerde zij samen met haar collega’s van het Centrum voor Ethiek en Gezondheid het rapport ‘Code Rood’, dat ethische dilemma’s belicht die ontstaan bij langdurige tekorten in de zorg. Iets wat ook in de jeugdzorg herkenbaar is, waar veel (beginnende) professionals afhaken en het werkveld verlaten. Wat kunnen we leren van ethiek, en hoe pas je dat toe in de praktijk?

Je bent ethicus. Wat houdt dat precies in?

“Als ethicus denk ik na over verschillende morele vraagstukken. In mijn geval over wat goede zorg is. Vanuit mijn rol als coördinator bij het Centrum voor Ethiek en Gezondheid signaleer ik of er nieuwe ethische

vraagstukken op het gebied van gezondheidszorg zijn die relevant zijn voor overheidsbeleid. Er zijn ethische vragen waar serieus over nagedacht moet worden. De schaarste in de zorg is daarin een heel belangrijk thema en we zijn daar dagelijks mee bezig.”

Wie is Myrthe Lenselink...

Myrthe Lenselink werkt als coördinator van het Centrum voor Ethiek en Gezondheid en als senior adviseur bij de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. Het Centrum Ethiek en Gezondheid (CEG) signaleert over actuele en beleidsrelevante ethische vraagstukken over gezondheidszorg en biomedische technologie. Het informeert ministers, parlement, beleidsmakers en andere betrokkenen over ontwikkelingen binnen de ethiek en gezondheid. Myrthe studeerde Filosofie en Applied Ethics (MA) aan de Universiteit van Utrecht. Tijdens het ledencongres verzorgde Myrthe de deelsessie ethische en morele dilemma's in de jeugdzorg, samen met JN-directeur Leon Noorlander.

Je probeert aandacht te vragen voor schaarste in de zorg omdat het nu, maar ook op langere termijn, grote consequenties heeft.

"Ja, precies. Mijn collega's en ik hebben vorig jaar het rapport 'Code Rood' gepubliceerd en naar buiten gebracht. Het gaat over een rechtvaardige verdeling van zorg bij langdurige schaarste door een crisis. Want hoe verdeel je ziekenhuisbedden, zorgpersoneel en middelen als er niet genoeg is om iedereen die zorg nodig heeft te helpen? Ondanks dat het rapport er al ligt, zijn we nog steeds druk bezig om betrokkenen over dit onderwerp aan het denken te zetten. Dat doen we onder andere door workshops te geven bij beroeps- en zorgorganisaties in Nederland.

Ook zijn we bezig met het maken van een podcast en het ontwikkelen van een game over schaarste in de zorg. We beogen mensen wakker te schudden, dat ze erover gaan nadenken en deze problemen niet onbesproken voor zich uit schuiven. Daarnaast zijn we ook bezig met een vervolg op het rapport 'Code Rood'."

Wat onderzoeken jullie in dat vervolgrapport?

"We kijken specifiek naar een aantal sectoren en de wijze waarop schaarste impact heeft op zorgverleners en de werkvloer. Daarbij richten we ons niet specifiek op de jeugdzorg, maar daar spelen natuurlijke vergelijkbare dilemma's. Elke zorgverlener heeft te maken met schaarste. En als er schaarste is, moet je kiezen. Wat kan je nog wel en wat kan je niet meer doen tijdens je werkdag? Dat kunnen heel vervelende keuzes zijn."

Wat zou een zorgverlener het beste kunnen kiezen?

"Je zult eigenlijk altijd voor de optie met de minste schade moeten kiezen. Maar het komt ook geregeld voor dat je niet kan doen wat je het allerbeste zou vinden. Dan ben je genooddaakt te kiezen en inherent daaraan ontstaat er ergens schade. Maar waar sta je die schade dan toe? Nou, dat soort keuzes leveren morele stress op bij zorgverleners. Dat is stress die wordt veroorzaakt doordat je iets moet doen maar dat niet kan waarmaken omdat je, bijvoorbeeld door gebrek aan tijd of middelen, niet in staat wordt gesteld om de zorg te leveren die je zou willen. Ik kan mij voorstellen dat zorgverleners in de jeugdzorg dat herkennen en daar ook mee te maken hebben."

Welke overwegingen kunnen zorgverleners nog meer meenemen in hun keuze?

"Je kunt naar verschillende uitgangspunten kijken, denk bijvoorbeeld aan naar het sturen op gelijkwaardigheid, dus op gelijke kansen op toegang tot zorg. Eén van de manieren om een keuze te maken, is na te gaan hoe je toch zoveel mogelijk mensen kunt helpen. De enige wijze om dat dan te doen, is de kwaliteit van de zorg een beetje te verlagen. Als die zorg het cijfer 10 haalt, dan is dat best mogelijk. Maar als dat helemaal niet de situatie is en het cijfer lager ligt, en je moet dan nog verdunnen, dan kom je op een punt waarbij je door een ondergrens heen zakt. En dat wil niemand."

Wat voor impact heeft het naderen van zo'n ondergrens op zorgprofessionals?

"Die krijgen daar dus gigantische morele stress van. Er wordt op allerlei manieren aan zorgverleners getrokken. Dat zie je in de jeugdzorg ook terug; dat mensen soms niet meer achter hun werk kunnen staan en uiteindelijk besluiten het werk überhaupt niet meer te willen doen."

Hoe kunnen jeugdzorgorganisaties ethische vraagstukken (structureel) integreren in hun beleid en in de praktijk?

"Wat voorkomen zou moeten worden, is dat zorgverleners genoodzaakt zijn keuzes te maken zonder moreel denkkader of zonder morele ruggensteun. Dat zijn dan ethische dilemma's en keuzes over wat ze – met het oog op schaarste – wel of niet kunnen doen in hun werk. De organisatie zou daarin kunnen zorgen voor een passend beleid waarin zorgverleners worden bijgestaan. Dat ze worden opgeleid en leren hoe ze goede afwegingen kunnen maken. Dat betekent dat daar in ieder geval regelmatig met elkaar het gesprek over moet gaan. Dat daar echt tijd voor wordt vrijgemaakt, ook al is er weinig tijd."

Kun je voorbeelden geven wat er dan precies besproken kan worden?

"In die gesprekken kun je het hebben over keuzes die stress veroorzaken. Daarbij kun je met elkaar casussen bespreken waarin morele keuzes zijn, of nog moeten worden, gemaakt. Als je het gesprek met elkaar op een gestructureerde manier voert, dat wordt ook wel moreel beraad genoemd, dan kijk je wat de stappen zijn die je kunt nemen voordat je tot een uiteindelijk verdedigbare keuze komt. Daarmee voorkom je dat een keuze willekeurig wordt. In jargon heet dit ook wel 'procedurele rechtvaardigheid'; er wordt een eerlijk gesprek ('proces') gevoerd waarbij op basis van argumenten die je met elkaar hebt besproken, een keuze wordt gemaakt. Als er goed over nagedacht is, en gelet is op alle omstandigheden, dan leggen mensen zich makkelijker neer bij de uitkomst van een keuze, ook al zouden ze het liever anders zien. Dus voer die gesprekken over lastige of pijnlijke dilemma's met elkaar."

Het thema van deze editie is Lef. Hoeveel lef is er volgens jou nodig van jeugdzorgprofessionals om ethische keuzes te maken die tegen de stroom ingaan?

"Het maken van ethische keuzes die tegen de stroom ingaan noemen we ook wel 'morele moed'. Dat vraagt heel veel van iemand. Soms is het makkelijker te roeien met de riemen die je hebt en maar door te gaan. Steeds wordt er van zorgmedewerkers verwacht dat ze het wel weer roeien, en vaak is dat ook zo. Het zijn mensen die met een groot hart in de zorg werken, dus ze gaan maar door. Maar ten koste van wat? Die houding is dan ook op de lange termijn niet houdbaar. Je ziet mensen die steeds vaker uitvallen en de zorg verlaten. Meegaan in wat er gebeurt lijkt soms makkelijker, omdat het de status quo is. Het vraagt lef om dan 'nee' te zeggen en aan te geven dat de manier van werken om een andere aanpak vraagt." ◦

'Elke zorgverlener heeft te maken met schaarste. En als er schaarste is, moet je kiezen'

Top 10 basismaatregelen Cybersecurity:

geen overbodige luxe

Bij veel organisaties staat informatiebeveiliging op een laag pitje. Dat is alarmerend als je bedenkt dat de zorgsector – met 1.605 aanvallen per week! – de verontrustende derde plek inneemt op de ranglijst van meeste cyberaanvallen in Nederland. Privacy-gevoelige gegevens en het platleggen van de zorgverlening als pressiemiddel, maken van onze sector een zeer gewild doelwit. Digitale veiligheid is dus geen overbodige luxe, maar een vereiste. Wat kun je als organisatie doen om je hiertegen te wapenen? Een Top 10 met basismaatregelen helpt je op weg.

1

Bewustwording en training van personeel

Personeel moet regelmatig getraind worden in het herkennen van cyberdreigingen zoals phishing en social engineering. Opleidingen en simulaties helpen om de weerbaarheid van medewerkers te vergroten tegen cybercrime.

2

Gebruik van sterke wachtwoorden en multi-factor authenticatie (MFA)

Zorg voor unieke, sterke wachtwoorden en maak MFA verplicht, zodat zelfs als een wachtwoord wordt gestolen, extra verificatie vereist is om toegang te krijgen tot systemen.

3

Encryptie van gevoelige data

Encryptie moet worden toegepast op alle gevoelige gegevens, zoals cliëntendossiers, zowel bij opslag als tijdens het transport. Dit maakt de gegevens onbruikbaar voor onbevoegden.

4

Up-to-date software en systemen

Regelmatige updates en patches voor software zijn essentieel om bekende kwetsbaarheden te dichten. Verouderde software is een belangrijke toegangspoort voor aanvallers.

5

Segmentatie van netwerken

Verdeel het netwerk in verschillende zones, waarbij toegang tot gevoelige systemen beperkt wordt tot specifieke gebruikers. Dit beperkt de schade in geval van een aanval en voorkomt dat hackers direct toegang hebben tot het volledige systeem.

6

Monitoring en detectie van verdachte activiteiten

Gebruikt monitoringtools voor het vroegtijdig detecteren van verdachte activiteiten, zoals ongebruikelijke inlogpogingen of dataverkeer.

Volgens de Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie-instituut (NEN) is de kwaliteit van dienstverlening in de zorgsector van groot belang, soms zelfs van levensbelang! Naast het borgen van kwaliteitscriteria, vereist de norm NEN 7510 dat informatiebeveiligingsmaatregelen op controleerbare wijze zijn ingericht. Pas dan kan er worden gesproken over adequate informatiebeveiliging.

Adequate actie vereist

Het staat in de Jeugdwet dat organisaties moeten voldoen aan de norm NEN 7510. Toch zien we informatiebeveiliging vaak onderaan de - overvolle - agenda staan. Wat ons betreft een onverstandige keuze. De realiteit laat immers zien dat adequate actie vereist is om cybercriminelen voor te blijven.

Schade

Wat zijn de effecten voor jouw organisatie als gevoelige cliënt- en medewerkersdata op straat ligt of als je dossiers zijn gegijzeld? Als bestuurder ben je onder de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR) hoofdelijk aansprakelijk voor de gevolgen van een eventueel datalek. Als na onderzoek van je verzekeraar (van de bestuurdersaansprakelijkheid, *red.*) blijkt dat de beveiliging niet voldoende op orde was, dan zal deze de schade niet dekken. Buiten dit technische feit wil je je cliënten en medewerkers toch de zekerheid bieden dat alle gegevens bij jouw organisatie veilig zijn?

Toename cyberaanvallen

Het aantal ransomware aanvallen neemt exponentieel toe. 72 procent van de Nederlandse bedrijven kreeg in de laatste 12 maanden te maken met een cyberaanval. Het is dus niet de vraag of je getroffen wordt, maar wanneer. Is jouw organisatie daar dan goed tegen bewapend?

Producten en diensten voor leden

Jeugdzorg Nederland heeft een uitgebreide dienstenportefeuille voor iedere fase: voor organisaties met alleen een firewall tot en met NEN-gecertificeerde zorgverleners. De producten en diensten zijn door, voor en met jeugdzorgorganisaties ontwikkeld en tegen een gunstig tarief beschikbaar voor onze leden.

Wat heeft jouw organisatie nodig op het gebied van informatiebeveiliging? Scan de QR-code en gebruik onze IB-wegwijzer. Dan weet je precies waar je staat.

Neem voor meer informatie of hulp contact op met Martijn van Noppen, regiemanager ICT-IV
ib@jeugdzorgnederland.nl

7

NEN 7510 naleving

Zorg dat de zorginstelling voldoet aan de NEN 7510 norm. Deze norm bevat richtlijnen en eisen voor informatiebeveiliging, specifiek gericht op de zorgsector. Naleving helpt bij het systematisch beveiligen van cliëntinformatie en IT-systemen.

8

Incident response plan

Zorg voor een gedetailleerd incident response plan, waarin wordt beschreven hoe een cyberaanval moet worden aangepakt. Het plan moet gericht zijn op snelle detectie, respons en herstel, om de impact op cliëntenzorg en de veiligheid van gegevens te minimaliseren.

9

Toegangscontrole en rolgebaseerde toegang

Beperk toegang tot gevoelige informatie en systemen op basis van de rol van de werknemer. Alleen personeel dat bepaalde gegevens nodig heeft voor hun werk, zou toegang moeten krijgen.

10

Regelmatige beveiligingsaudits en penetratietests

Voer regelmatig beveiligingsaudits en penetratietests uit om zwakke punten in het systeem op te sporen en te verbeteren. Dit helpt om kwetsbaarheden proactief te verhelpen.

‘Laat een inhoudelijke koers leidend zijn’

Gerda Huijbregts neemt na 25 jaar afscheid als bestuurder van Combinatie Jeugdzorg en sluit daarmee een indrukwekkende carrière in de jeugdzorg af.

“Toen ik net begon in de jeugdzorg, kreeg ik een aantal dossiers mee om te lezen. Ik herinner mij nog dat ik zwaar onder de indruk was van wat, vaak nog jonge, kinderen allemaal meemaakten in hun leven. Simpelweg door de plek waar hun wieg heeft gestaan. Het werk dat ik de afgelopen jaren met zoveel plezier heb mogen doen, heeft mij laten zien hoe ontzettend veerkrachtig kinderen en jongeren zijn. En hoe belangrijk echte aandacht is – voor hen en hun ouders. Als iemand zich gezien en gehoord voelt, daar groeit iemand van als mens.

Perspectief

Het is belangrijk om altijd te blijven zoeken naar een perspectief. Als het gaat om individuele kinderen of

‘We hebben elkaar nodig om dingen echt te veranderen’

jongeren dan is opgeven nooit een optie. Natuurlijk is er problematiek, maar blijf altijd kijken naar wat er wel kan. Wat gaat er al goed en hoe kun je dat versterken of meer ondersteunen? Soms moet je daar iets langer naar zoeken.

De decentralisatie heeft heel veel gevraagd; er was volhardendheid nodig om enig perspectief te kunnen zien. Aan het begin van de decentralisatie zijn er – met nog een behoorlijk gebrek aan kennis en op basis van politieke druk – rare keuzes gemaakt. In de regio Zuidoost-Brabant is men in een half jaar van ruim 40 naar 400 'zorgaanbieders' gegaan. Inderdaad tussen aanhalingstekens, want er was geen enkel kwaliteitscriterium. Vanwege de start van lokale teams besloot men om sommige goedlopende samenwerkingen zoals de schoolteams, te stoppen zonder dat er al een goed alternatief was. Tragisch vond ik dat. Nu pas zie ik dat die gezamenlijkheid met andere partijen weer meer inhoud, betekenis en actie begint te krijgen.

Keuzes maken

Het doorvoeren van veranderingen is soms ingewikkeld en duurt bizar lang. Destijds heb ik een aandeel gehad bij de start van de hervormingsagenda van de jeugdzorg. Ik vind het zó belangrijk om inhoudelijke keuzes met elkaar vast te stellen. Dat is in het belang van het hele stelsel, zowel voor zorgaanbieders, de overheid als voor brancheorganisaties zoals Jeugdzorg Nederland. Laat een inhoudelijke koers leidend zijn. En we hebben elkaar nodig om dingen echt te veranderen. Gelukkig is dat inmiddels een breed gedeeld uitgangspunt. Het is belangrijk om echt werk te maken van (strategisch) partnerschap. Dat betekent bijvoorbeeld dat het aantal zorgorganisaties niet meer verder kan groeien en eigenlijk af zou moeten nemen. Tegelijkertijd zie ik aan de andere kant nog steeds dat er open house aanbestedingen* worden gedaan. Dan denk ik: 'Hoe bestaat het dat je bestuurlijk zegt dat er keuzes gemaakt moeten worden, maar ondertussen op onderdelen open house blijft doen?'

Onderzoek

Jeugdzorg is nog een jonge tak van wetenschap als je dat vergelijkt met andere sectoren. Het is belangrijk dat er meer onderzoek komt om te kijken welke interventies een positieve bijdrage leveren. Daar kunnen we met z'n allen van leren. Ik ben dan ook positief over programma's die ontwikkeld zijn om in thuissituaties passende ondersteuning te bieden waardoor kinderen en gezinnen weer sterk genoeg zijn om de opvoeding aan te kunnen en te participeren in de samenleving.

Ik zie dat er veel mensen zijn die, soms nog maar kort, bij de jeugdzorg werken en eruit stappen. Dat is hartstikke zonde. Mensen zijn nodig om goede zorg te kunnen bieden. We zullen op zoek moeten gaan naar oplossingen en met nieuwe ontwikkelingen moeten meegaan. Bijvoorbeeld door het opleiden van zij-instromers. De professionals, samen met de cliënten, zijn aan zet. Daar kan en moet het gebeuren. En daar heb je als organisatie de overheid en opleidingsinstellingen bij nodig om hen te faciliteren en mee naar de goede richting te bewegen. Veranderingen - die vooraf zijn geanalyseerd en die er zijn om te doen - wat nodig is en dat zo slim mogelijk aan te pakken - mogen van mij sneller gaan. Maar ik ben hoopvol dat de weg naar beter nu genomen kan worden." ◉

Gerda Huijbregts

Gerda werkt sinds 1999 bij Combinatie Jeugdzorg, eerst als clustermanager, daarna als lid van de Raad van Bestuur en sinds 2014 als Bestuurder. Zij was voorzitter van SEJN, het Samenwerkingsverband Effectieve Jeugdzorg Nederland, voorzitter van de Adviesraad van Fontys Hogeschool Pedagogiek en voorzitter van de stuurgroep Regionale crisisdienst Zuidoost-Brabant. Ook was zij vertegenwoordiger van de sector Jeugdzorg in het bestuurlijk overleg voor de transitie in de regio Zuidoost-Brabant, voorzitter van 'Garage Brabant', lid van het bestuur van de Associatie voor Jeugd en lid van het bestuur van 'Ouderschap blijft'. In juni 2024 ontving zij een Koninklijke Onderscheiding en is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

* In het open house-model mogen alle partijen die voldoen aan de voorwaarden die een gemeente heeft gesteld een overeenkomst met de gemeente sluiten. De gemeente maakt de opdracht inclusief geschiktheids- en minimumeisen openbaar. Aanbieders kunnen zich daar dan op inschrijven.

Fotografie: Pim Evers

Kunst in de jeugdzorg

‘Het geeft hun eigenwaarde en zelfvertrouwen een boost’

Kwetsbare jongeren in de jeugdzorg moeten vaak veel praten. Niet iedere jongere kan dat even goed, of vindt dat even leuk. Bovendien was er in de jeugdzorg de afgelopen decennia niet altijd aandacht voor kunst en cultuur. Daarom bedachten Lisette en Karin Fleur Kunstkameraden. Hierbij kunnen jongeren zich, in samenwerking met een kunstenaar, uiten via kunst. Hoe werkt dit in de praktijk? En wat levert het op?

Lisette Fleur is grafisch vormgever, haar zus Karin communicatieadviseur. Samen werken ze al jaren voor jeugdzorginstellingen, vooral in Noord-Brabant. “We merkten destijds dat bij deze instellingen weinig gebeurde op het creatieve vlak,” geeft Lisette aan. “Jammer, zeker omdat Brabant

de ambitie had om de culturele hoofdstad van 2018 te leveren. Er werd van alles georganiseerd op creatief vlak, maar kwetsbare jongeren werden over het hoofd gezien. Daarom hebben we zelf Kunstkameraden in het leven geroepen. Een manier om kunst toegankelijk te maken voor iedereen.”

‘Jongeren ervaren dat ze meer in hun mars hebben dan ze dachten’

Lisette Fleur

Samen kunst maken

Het begon met een pilot. Lisette Fleur: “We hebben tien jongeren uit de jeugdzorg gekoppeld aan professionele kunstenaars, om hun verhaal te vertellen in de vorm van een kunstwerk. Gemaakt in het atelier van de kunstenaar. Zo werd de wereld van deze jongeren wat groter, en kwam de nadruk op positieve, mooie dingen te liggen. Dit leverde veel op, zoals een expositie met trotse kinderen, jongeren én hun ouders.” De pilot was zo succesvol, dat Lisette en Karin stichting De Cultuurkantine hebben opgericht. Met als doel: financiële middelen vergaren om het concept Kunstkameraden verder uit te rollen en meer jongeren de kans te geven mee te doen. Inmiddels zijn meer dan 500 geslaagde matches gerealiseerd, met even zoveel prachtige kunstwerken.

Altijd een positieve insteek

Kunst in de zorg is heel waardevol, vindt Lisette Fleur. “Het zorgt ervoor dat jongeren op een positieve manier aandacht krijgen. Zowel de jongeren als de kunstenaars worden er blij van. Bovendien wijst onderzoek uit dat de inzet van kunst binnen de gezondheidszorg helpt bij het herstel. Om de jongeren in hun waarde te laten, vragen we niet om informatie over hun achtergrond. Deze info krijgen de kunstenaars dus ook niet, tenzij die echt van belang is. Zo kunnen de jongeren een nieuwe start maken in dit traject, dat verdienen ze. Ook bepalen zij zelf wat ze graag willen doen, bijvoorbeeld iets met schilderen, dans of fotografie. Op basis van hun wensen zoeken wij een kunstenaar die hier op aansluit en die uiteraard beschikt over een VOG en een atelier waar

‘Voor jongeren kan het maken van kunst een belangrijke expressievorm zijn’

Lian Smits

veilig gewerkt kan worden. De insteek van het project is altijd positief: wat wil een jongere graag doen? Het gaat er vooral om dat de deelnemer zijn gedachten even kan verzetten en een uitlaatklep heeft. Een samenwerkings-traject duurt ongeveer een half jaar, waarna we een feestelijke expositie organiseren om alle resultaten te laten zien. Uiteraard zorgen we ervoor dat de privacy van de deelnemers hierbij gewaarborgd is: wil iemand niet op social media of in de krant, dan gaan we hier heel zorgvuldig mee om.”

Meer zelfvertrouwen

Wat zijn volgens Lisette Fleur de belangrijkste voordelen van kunst voor jongeren in de jeugdzorg? “Positiviteit in zijn algemeenheid, en talentontwikkeling. Jongeren zijn even weg uit hun omgeving en ervaren dat ze meer in hun mars hebben dan ze dachten. Ook worden ze gezien, op een andere manier. Soms herkennen ze zichzelf of hun manier van denken in de kunstenaar, waardoor ze meer zelfvertrouwen krijgen. Ze zijn vaak hartstikke trots op wat ze hebben gemaakt – en terecht! Dit zorgt voor een positieve boost voor hun eigenwaarde.” Uiteraard zijn er ook nadelen: beschikbaar budget ligt niet voor het oprapen. “We vinden het belangrijk dat de kunstenaars die meedoen, een eerlijke vergoeding krijgen. Als het dan niet helemaal loopt zoals gepland, dan kun je ze er ook op aanspreken. En soms is het lastig om op bestuurlijk niveau door te dringen, dat heeft vaak tijd nodig. Maar de voordelen overtreffen de nadelen ruimschoots. Ik hoop dat kunst in de zorg over tien jaar net zo normaal en laagdrempelig is als

Fotografie: Margo Remie

sport. Dat het niet wordt gezien als dagbesteding, maar als een waardevolle toevoeging aan de hulp voor jongeren. Ik zou dan ook willen zeggen: doe mee, het is zó leuk en levert zoveel op!”

Kunstkameraden en Sterk Huis

Een van de instellingen die al in een vroeg stadium de samenwerking aanging met Kunstkameraden, is Sterk Huis. Deze organisatie biedt een warme en veilige omgeving voor iedereen die hulp nodig heeft bij vragen op het gebied van veiligheid, ontwikkeling en opvoeding: kinderen, jongeren, gezinnen, vrouwen en mannen. Lian Smits, bestuurder van Sterk Huis, vertelt: “We zorgen op een duurzame manier voor stabiliteit en een veilige toekomst voor iedereen die dit nodig heeft. Hier past ook kunst bij. Je uitdrukken kan op verschillende manieren, niet alleen in taal. Vooral voor jongeren kan het maken van kunst een belangrijke expressievorm zijn. We hebben gemerkt dat ze zich hierdoor prettiger voelen. We hebben heel goede ervaringen met Kunstkameraden. Zij zijn betrouwbaar, proactief, ontzorgen ons en zorgen voor goede begeleiding. Er zijn al diverse mooie samenwerkingsprojecten geweest en prachtige dingen gemaakt.”

Meer mogelijkheden

Hoe positief Lian Smits ook is, ze erkent dat een dergelijk project niet vanzelf gaat. “Het kost geld en niet alle deelnemende jongeren zijn gewend om zich goed aan afspraken te houden, dus ook vanuit onze

organisatie is er begeleiding nodig. Maar dat vergeet je meteen als je ziet dat jongeren er blij van worden. Een dergelijk traject is niet altijd makkelijk, maar ook al loopt het niet vlekkeloos: het is bijna altijd waardevol. Jongeren die zich via een kunstvorm uiten, laten zien wat ze belangrijk vinden. En als het kunstwerk klaar is, gaan ze over de rode loper naar hun expositie. Dat doet iets met de deelnemers: je ziet ze stralen. Het zou mooi zijn als meer zorginstellingen kunst als manier van uiten en bezinnen oppakken. We proberen ook om jongeren op een sport- of hobbyclub te krijgen, voor verbinding en als uitlaatklep. Kunst en cultuur kunnen ook die betekenis hebben. Ik ben ervan overtuigd dat jezelf uiten op een andere manier dan praten, heel erg belangrijk is om een stabiel, stevig mens te worden.”

Vooraf doen

Lian Smits wil dan ook graag verder met Kunstkameraden, maar er moet binnen haar organisatie wel voldoende budget en menskracht voorhanden zijn. “Ik zou het andere zorginstanties zeker aanraden om kunst en zorg te verbinden. Het plezier en het gestegen zelfvertrouwen dat ik bij jongeren in dit traject heb gezien, gun ik ieder kind en diens begeleiders. Bovendien straalt dit op een positieve manier af op je organisatie. Mijn advies? Zorg ervoor dat je kunstenaars kiest die passen bij de belevingswereld van jongeren - bijvoorbeeld een danser, videomaker of rapper - en doe het gewoon. Het levert zoveel moois op!” ◉

SAMENWERKEN?

Bij Daan begrijpen we de uitdagingen en behoeften binnen de Jeugdzorg. We bieden u de leukste professionals met kennis en expertise, maar ook de passie om het verschil te maken.

www.daan.eu

Medilex

onafhankelijke nascholing
voor zorgprofessionals

Geaccrediteerd
studieaanbod

Jonge mensen, groot verdriet

Hoe signaleer je rouw bij jongeren en hoe is dit anders dan bij volwassenen? Wat heeft een jongere in rouw nodig en hoe kun je aansluiting vinden én houden? Tijdens deze dag leer je rouw signaleren, erover praten en actie ondernemen wanneer een jongere aanvullende hulp nodig heeft.

Congres op dinsdag 26 november
medilex.nl/rouwjongeren

Vroegtijdig signalering en behandeling van eetstoornissen

Voorkom ernstige gevolgen door eetstoornissen vroegtijdig te signaleren en behandelen.

Congres op dinsdag 10 december
medilex.nl/eetstoornissen

NIEUW!

Jeugdpsychiatrie

De basisbeginselen en oorzaken van internaliserende en externaliserende problematiek bij jongeren
Het herkennen van de belangrijkste symptomen
De overlap en differentiatie tussen diverse stoornissen en de aanpak ervan

Tweedaagse cursus op 16 en 23 januari
medilex.nl/jeugdpsychiatrie

Nascholingsagenda

Excessief huilen bij baby's

Help de vicieuze cirkel doorbreken
medilex.nl/excessiefhuilen

Emotieregulatietraining bij kinderen en jongeren

De emotionele weerbaarheid en veerkracht van kinderen te vergroten
medilex.nl/emotieregulatietraining

Trauma bij baby's en peuters

Als woorden tekort schieten
medilex.nl/trauma_baby_peuter

Ziekte in het gezin

Begeleiden van kinderen en jongeren met een ernstig zieke ouder
medilex.nl/ziekteinhetgezin

Van grensoverschrijdend naar gewenst gedrag

Grensoverschrijdend en (on)gewenst gedrag bespreekbaar maken op de werkvloer
medilex.nl/grensoverschrijdendgedrag_zorg

Psychiatrie en zwangerschap

Als de roze wolk schuilgaat achter donkere wolken
medilex.nl/psychiatriezwangerschap

Relationeel trauma

Over hechting en trauma
medilex.nl/relationeeltrauma

Jong & Depressief - voor professionals in de jeugdhulpverlening

Signalering - Ondersteuning - Preventie
medilex.nl/jongdepressiefjdz

Jeugdrecht: minderjarigen in de zorg

Weet je alles over het jeugdzorgstelsel, ouderschap/gezag, kindbescherming & privacy?
medilex.nl/jeugdrecht

Kijk voor het complete aanbod op de site!

030-6933887 | info@medilex.nl | www.medilex.nl